

BANKY VE VLASTNICTVÍ KLIENTŮ
VÝHODY ROZMANITÉHO FINANČNÍHO SEKTORU

Banky ve vlastnictví klientů - Výhody rozmanitého finančního sektoru

Vydal:	Glopolis, Praha 2012 Vydání první
Autoři:	Lydia Prieg a Tony Greenham
Přispěli:	Louis Brooke a Elvira Sihvola
Grafický design:	Creative Heroes (www.creativeheroes.cz)
Tisk:	Agentura David Centrum
Adresa vydavatele:	Glopolis Soukenická 23 110 00 Praha 1 Tel./fax: +420 272 661 132 www.glopolis.org
Copyright ©	Glopolis 2012

Publikace je licencována dle licence Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivateWorks 2.5. Obsah této publikace může být reprodukován nevládními organizacemi pro nekomerční účely (laskavě zašlete kopie na adresu vydavatele). Všechny další formy reprodukování a šíření s komerčním záměrem vyžadují souhlas držitele práv.

Publikace vyšla s finanční podporou České rozvojové agentury a Ministerstva zahraničních věcí ČR v rámci Programu zahraniční rozvojové spolupráce ČR a s podporou Evropské unie. Obsah publikace nemusí vyjadřovat stanoviska sponzorů a nezakládá odpovědnost z jejich strany. Více na www.mzv.cz a na www.europa.eu.

ISBN 978-80-877753-05-7

BANKY VE VLASTNICTVÍ KLIENTŮ
VÝHODY ROZMANITÉHO FINANČNÍHO SEKTORU

Obsah

Shrnutí	5
1. Úvod	6
2. Čtyři typy finančních ústavů ve vlastnictví klientů	7
2.1 Družstevní banky	7
2.2 Družstevní záložny	8
2.3 Komunitní rozvojové finanční instituce (Community Development Finance Institutions – CDFIs)	9
2.4 Spořitelny	9
3. Výhody finančních ústavů ve vlastnictví klientů	11
3.1 Hodnota pro zainteresované	11
3.2 Společenská role	12
3.3 Místní ekonomický rozvoj	12
3.4 Bezpečnost a stabilita: výkonnost v období krize	13
4. Kritika finančních ústavů ve vlastnictví klientů	16
4.1 Politické vměšování a nedostatečná odpovědnost	16
4.2 Získávání kapitálu a jeho alokace	16
4.3 Nízká efektivita a špatné řízení kvality	17
4.4 Pokřivená konkurence	18
5. Závěry	19
5.1 Faktory úspěchu a nebezpečí finančních ústavů ve vlastnictví klientů	19
5.2 Doporučení	21
Příloha - seznam oslovených organizací	23

Shrnutí

Finanční ústavy ve vlastnictví klientů (anglicky označované termínem „stakeholder banks“) mají jak sociální, tak finanční cíle a přispívají k finanční stabilitě, místnímu hospodářskému rozvoji, uvěrování podniků a lepší dostupnosti finančních služeb. Politika bankovního sektoru by měla otevřeně uznat, že jejich role je odlišná od komerčních bank, a přihlásit se k jejich podpoře a ochraně.

Prozkoumali jsme údaje pocházející z 68 zemí s cílem nalézt úspěšné alternativy ke komerčním bankám. Ty definujeme jako finanční ústavy, jejichž cílem je maximalizace hodnoty pro akcionáře. V rámci tohoto výzkumu jsme našli čtyři hlavní skupiny finančních ústavů ve vlastnictví klientů: družstevní banky, družstevní záložny, komunitní rozvojové finanční instituce (CDFIs) a spořitelny veřejné služby. Jejich společným rysem pak je cíl vytvořit hodnotu pro zainteresované osoby, nikoli pouze pro akcionáře. Pro všechny čtyři typy těchto bank jsou charakteristické určité trendy:

- Větší zaměření na potřeby zákazníků, včetně konkurenceschopnějších produktů, lepších služeb a půjček s delší dobou splatnosti.
- Jasně deklarovaným cílem je nabízet své služby zákazníkům, kteří nejsou dostatečně obslouženi komerčními bankami.
- Pozitivní dopad na místní ekonomický rozvoj prostřednictvím půjček malým a středním podnikům, ochrana před odlivem kapitálu z regionů a udržování sítě poboček.
- Pozitivní vliv na finanční stabilitu prostřednictvím méně fluktuující návratnosti, vyšší úrovně kapitalizace, opatrnější přístup k bilanci a rozvoj poskytování úvěrů v době po finanční krizi.

Kritické hlasy namítající, že jsou finanční ústavy ve vlastnictví klientů neefektivní a pokrývají konkurenční prostředí, považujeme za nepřesvědčivé. Jejich růst je nicméně omezen nedostatkem kapitálu a je se rovněž třeba poučit z chyb institucí, které zkrachovaly v průběhu finanční krize.

Dle našeho mínění je pro úspěch tohoto druhu bank podstatných několik faktorů:

- Udržení nezávislosti lokálně zaměřených a ovládaných institucí a zároveň spolupráce v rámci sítí umožňující dosahovat úspor z rozsahu, získávat zkušenosti a sdílet likviditu i rizika prostřednictvím centrálních institucí a infrastruktury.
- Příznivá regulační opatření beroucí ohled na odlišnou povahu finančních ústavů ve vlastnictví klientů, které je zároveň nenutí přibližovat se podobě běžné u komerčních bank.

Doporučujeme, aby politika bankovního sektoru vzala výslovně v úvahu výhody bankovní diverzity (mj. celosvětovou finanční stabilitu) a snažila se o vybudování živého sektoru finančních ústavů ve vlastnictví klientů.

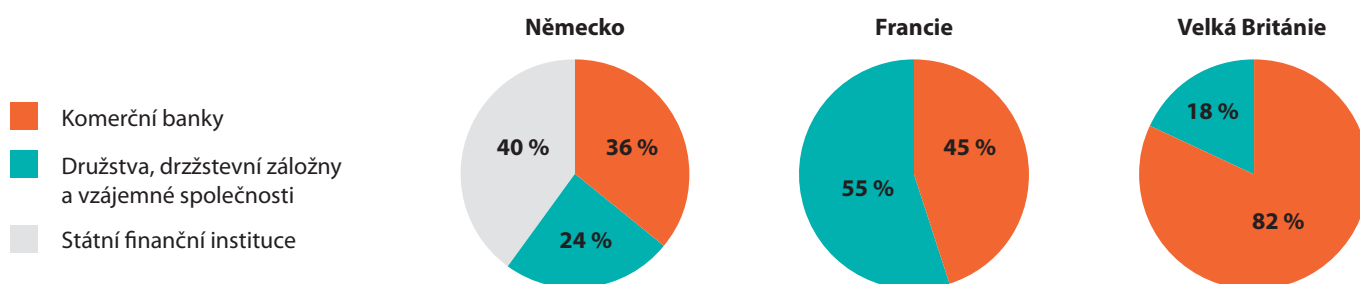
1. Úvod

V mnoha zemích koexistují komerční banky s alternativními finančními institucemi zaměřenými jak na společenské, tak i na finanční cíle. V této zprávě podrobuje zkoumání čtyři různé modely těchto „finančních ústavů ve vlastnictví klientů“, hodnotíme jejich výhody i nevýhody a vyvozujeme, jaké závěry z toho vyplývají pro politiku bankovního sektoru.

V některých zemích, jako například ve Velké Británii, sice dominuje několik obrovských komerčních bank kotovaných na akciových burzách, avšak v mezinárodním srovnání se ukazuje rozmanitá paleta prosperujících alternativních bankovních institucí. Například ve Francii mají družstevní banky větší tržní podíl, než banky komerční a v Německu fungují „tři pilíře“ bankovního systému tvořené komerčními bankami, družstevními finančními ústavami a státními spořitelny (obr. 1).

Alternativní finanční instituce jsme na základě jejich rozdílných charakteristik rozdělili do čtyř skupin. Našli jsme u nich nicméně jeden sjednocující rys, jímž se odlišují od komerčních bank. Namísto jediného všudypřítomného cíle v podobě maximalizace hodnoty pro akcionáře se tyto alternativní instituce snaží o vybudování rovnováhy mezi ziskem a společenskými cíli, nebo, řečeno jinými slovy, o maximalizaci hodnoty pro zainteresované osoby. Proto je označujeme za banky ve vlastnictví svých klientů.¹

Obr. 1 – Tržní podíl na vkladech v Německu, Francii a Velké Británii

Zdroj: Světová banka (2011)²

¹ Je nicméně důležité připomenout, že ne všechny jsou instituce přijímající vklady, takže nejsou nutně definovány jako banky.

² Světová banka. (2011). Global Financial Inclusion (Global Findex) Database [web]. Staženo z http://data.worldbank.org/data-catalog/financial_inclusion

Pro účely tohoto výzkumu jsme prostudovali údaje z 65 zemí rozdělených do čtyř příjmových skupin (20 s vysokým příjmem, 18 s vyšším průměrným příjmem, 19 s nižším průměrným příjmem a 8 s nízkým příjmem) s ohledem na výskyt alternativních bankovních institucí. Detailněji jsme se podívali na země, v nichž alternativy podle všeho prosperovaly, a zhodnotili výhody a nevýhody různých typů institucí, toho, jak si vedly v průběhu krize, a faktorů stojících za jejich úspěchem. Na závěr jsme zformulovali doporučení týkající se toho, jak mohou vlády podpořit vznik a fungování takovýchto institucí.

Tento výzkum zahrnoval rozhovory s bankovními ústavy, jejich obchodními skupinami a dalšími odborníky (jejichž seznam je uveden v příloze), dále pak analýzu skupin údajů získaných od centrálních bank a dalších institucí a také prostřednictvím vyhodnocení stávajících akademických a politických výzkumů různých sektorů. Tato zpráva je shrnutím rozsáhlejší publikace dostupné v anglické verzi na adrese www.neweconomics.org.

2. Čtyři typy finančních ústavů ve vlastnictví klientů

Finanční ústavy ve vlastnictví klientů mají více různých cílů než jen pouhou maximalizaci zisku. K těmto cílům patří např. hodnota pro zákazníka, dostupnost finančních služeb a místní ekonomický rozvoj. Obvykle jde o malé instituce spolupracující v rámci sítí s cílem dosáhnout tak úspor z rozsahu. Zkoumání jsme podrobili čtyři jejich typy: družstevní banky, družstevní záložny, komunitní rozvojové finanční instituce (CDFIs) a spořitelny.

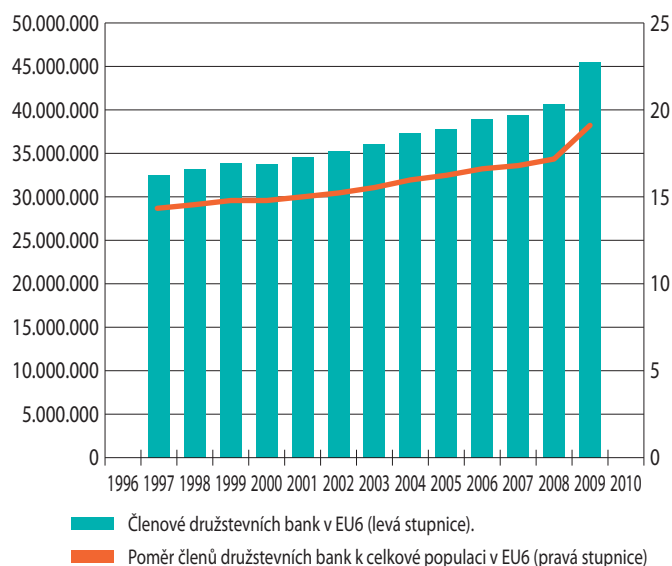
2.1 Družstevní banky

Družstevní banky různých velikostí a struktur jsou významnou měrou přítomny v mnoha zemích. Jen v Evropě existuje 4 200 družstevních bank se 45 miliony členů, které provozují 60 000 poboček a mají 159 milionů zákazníků.³

Finanční družstva vznikla v polovině devatenáctého století na základech svépomocných hnutí vedených přesvědčením, že jsou společně schopna obstarávat potřeby komunit, stojících mimo zájem komerčních banky. Obvykle se zaměřují na soukromé úspory a půjčky, hypotéky a půjčky sektoru malých a středních podniků v konkrétní geografické oblasti.

Družstevní banky obstály ve finanční krizi a udržely, či dokonce rozšířily, své služby, a to lépe než komerční banky⁴, přičemž ani zdaleka neutrpěly tak značnou újmu na pověsti. Počet zákazníků a členů družstevních bank dokonce v letech 2007–2010 vzrostl⁵ (viz obr. 2).

Obr. 2 – Členská základna evropských družstevních bank

Rakousko, Finsko, Francie, Německo, Itálie a Nizozemsko. Zdroj: „The value of European Cooperative banks for the future financial system.“ Hans Groeneveld⁶

Družstevní banky vlastní a ovládají jejich členové, přičemž každý z nich má jeden hlas – na rozdíl od akcionářského systému, v němž je hlasovací právo závislé na velikosti finančního podílu. Každý zákazník má možnost se prostřednictvím investování drobné částky stát členem družstva. Na rozdíl od komerčních bank však členové družstev své podíly nemohou prodat třetím stranám, ani nemají žádný zákonný nárok na zisky či akumulovaný kapitál bank.⁷ Kumulované zisky vlastní přímo družstvo a využívá je k investicím do podnikání – například na snižování úrokových sazeb z půjček přijímaných družstvem či ke zvyšování úročení vkladů, investicím do komunitních projektů, k výplatě členům formou dividendy nebo k vytvoření ochranného kapitálového „polštáře“ pro stávající a budoucí členy.

Vzájemná sdružení jsou podobná družstvům, na rozdíl od nich se ale jejich zákazníci se automaticky stávají členy, aniž by museli kupovat členský podíl. Příkladem takové „vzájemné instituce“, která se zaměřuje na poskytování hypoték, jsou třeba stavební sdružení ve Velké Británii, ačkoli poskytují rovněž další služby a produkty retailového bankovníctví.

³ Evropská asociace družstevních bank (European Association of Cooperative Banks). (2009). European co-operative banks in financial and economic turmoil. Příspěvek EACB na setkání Expertní skupiny na téma „Družstva ve světě zasaženém hospodářskou krizí“ a v rámci Mezinárodního roku družstev vyhlášeného OSN. Staženo z <http://www.un.org/esa/socdev/egms/docs/2009/cooperatives/eacb.pdf>

⁴ Evropská asociace družstevních bank (European Association of Cooperative Banks). (2010). European co-operative banks in financial and economic turmoil. First assessments. Staženo z http://www.globalcube.net/clients/eacb/content/medias/publications/eacb_studies/eacb_2010_research_paper_cooperative_banks_in_the_financial_and_economic_turmoil.pdf

⁵ Evropská asociace družstevních bank (European Association of Cooperative Banks). (2010). Nejnovější základní údaje o sektoru [web]. Staženo z http://www.eacb.eu/en/cooperative_banks/key_figures/last_key_figures.html

⁶ Groeneveld, H. (2011). The value of European Cooperative banks for the future financial system. Staženo z <http://www.helsinki.fi/ruralia/ica2011/presentations/Groeneveld.pdf>

⁷ Některá italská družstva umožňují členům činit si nárok na aktiva ústavu a umožňují sekundární obchodování s podíly.

Družstva si vybudovala rozsáhlé oficiální síť s ústředními institucemi, což jim pomáhá dosahovat úspor z rozsahu v širokém spektru činností, včetně vývoje systémů a produktů, vztahů s veřejností, marketingu, správy rizik a likvidity, školicích programů a lobbování. Některé ústřední instituce rovněž pomáhají koordinovat schémata zaručující vklady uvnitř sítě, což má pozitivní vliv na stabilitu a důvěru uvnitř skupiny a zvyšuje se tak i úvěrový rating jednotlivých družstev.

2.2 Družstevní záložny

Družstevní záložny jsou typem neziskových finančních družstev nabízejících omezený okruh finančních služeb svým členům v rámci komunity, která má společné „pojítko“. Tím může být například, bydliště nebo pracoviště nacházející se v konkrétním místě nebo práce pro stejnou organizaci. Tyto těsné vztahy jim pomáhají při hodnocení půjček a zajišťují jim jejich splacení. Bývají zaměřena na potřeby osob stojících zcela na okraji finančního systému.

Za zakladatele hnutí družstevních záložen je považován Friedrich Raiffeisen, přičemž jeho vznik se datuje do Německa roku 1864, v němž byly běžnými bankami obvykle přehlíženy potřeby venkovských komunit. Tyto záložny položily základy pro dnešní evropské hnutí družstevních bank. V Kanadě a USA vznikly první úvěrní družstva začátkem 20. století, přičemž rozmachu se dočkala během velké deprese.

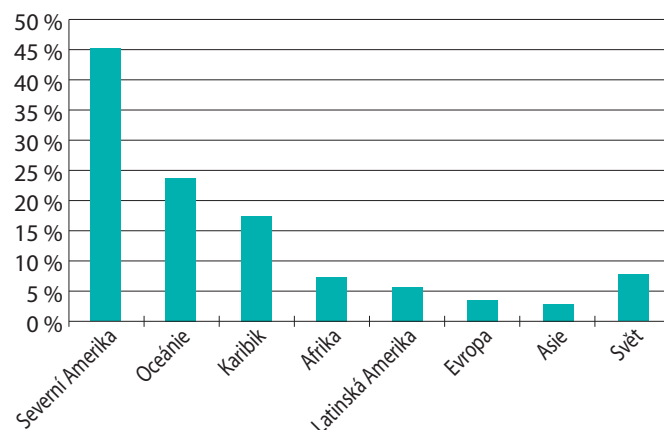
Družstevní záložny podléhají jiné regulaci než banky a družstevní banky. Mohou poskytovat služby pouze svým členům a nikoli široké veřejnosti. V mnoha zemích jsou rovněž definována jako neziskové⁸ organizace těšící se daňovým úlevám v oblasti své základní činnosti, jíž je poskytování půjček nízkopříjmovým domácnostem. Mezi družstevními záložnami však nalezneme mnoho rozdílů co do rozsahu a zaměření činnosti, jakož i míry profesionality – od větších institucí na straně jedné po záložny provozované dobrovolníky či církevními společenstvími.

Dle údajů Světové rady družstevních záložen (World Council of Credit Unions) existovalo v roce 2011 celkem 51 000 družstevních záložen operujících ve 100 zemích,

⁸ Je třeba vzít v úvahu, že termín „nezisková organizace“ má velmi odlišný význam od „organizace nevytvářející zisk“. Zatímco „neziskové organizace“ jednoduše nejsou založeny za účelem tvorby a maximalizace zisku, „organizace nevytvářející zisk“ nejsou schopny generovat dostatečné příjmy k tomu, aby mohly být finančně udržitelné, a jsou tudíž závislé na financování pomocí grantů.

jejichž členská základna dosahovala 196 milionů osob a celková výše spravovaných aktiv 1,5 bilionu dolarů.⁹ Míra členství v úvěrních družstvech se výrazně liší mezi jednotlivými kontinenty, přičemž v Asii dosahuje 3 %, zatímco v Severní Americe 45 % (obr. 3).

Obr. 3 – Mezinárodní srovnání členství v družstevních záložnách

Zdroj: Světová rada družstevních záložen.¹⁰

Jedním z klíčových faktorů úspěchu družstevních záložen v Kanadě a USA je vytvoření sítě sdílejících společné hlavní služby. Například v Kanadě existuje tříčlenný systém, v jehož rámci jsou družstevní záložny podporovány regionálními ústředími, jimž dále poskytuje podporu celostátní centrála s názvem Kanadské ústředí družstevních záložen (Credit Union Central of Canada). Družstevní záložny sdílejí společný pool likvidity a prostřednictvím centrály mají přístup k platbám. V USA existují centrály (corporates) přibližně od počátku 70. let 20. století a slouží stejnému účelu.

V americkém pojetí mohou úvěrová družstva rovněž dosahovat úspor z rozsahu aktivit prostřednictvím nákupu podílu v Servisní organizaci družstevních záložen (Credit Union Service Organisation – CUSO) sloužící dvěma cílům:

- Poolování operací, tedy např. provozu sítě bankomatů a sdílení pobočkové sítě
- Napomáhání prodeji pojišťovacích a investičních produktů členům úvěrních družstev.

⁹ Světová rada družstevních záložen. (2011). International Credit Union System [web]. Staženo z <http://www.woccu.org/about/intlcusystem>

¹⁰ Světová rada družstevních záložen. (2011). Statistická zpráva. Staženo z http://www.woccu.org/functions/view_document.php?id=2011_Statistical_Report

V důsledku pak centrály, a CUSO severoamerickým družstevním záložnám umožňují nabízet širokou paletu finančních produktů, včetně šeků, kreditních a debetních karet a peněžních převodů.

2.3 Komunitní rozvojové finanční instituce (Community Development Finance Institutions – CDFIs)

CDFIs jsou specializované finanční instituce, jejichž cílem je poskytování finančních produktů a služeb lidem a komunitám opomíjeným tradičními finančními trhy. Tyto tržní segmenty lze definovat na základě výše příjmů, etnicity, geograficky nebo přímo prostřednictvím sektoru, v němž působí. Tato forma finančního ústavu ve vlastnictví klientů se největšího rozvoje dočkala v USA, přičemž drobný sektor tohoto typu existuje rovněž ve Velké Británii. V této zprávě se zaměřujeme na americkou odnož CDFIs, která zaznamenala rozmach v důsledku přijetí zákonů zaměřených na ukončení diskriminačních praktik v bankovníctví.

CDFIs podléhají akreditaci a regulaci fondu CDFI, jenž je součástí amerického ministerstva financí. V roce 2010 fungovalo v USA 907 certifikovaných CDFIs, z nichž 30 % tvořila družstva, 37 % neziskové společnosti a 7 % obchodní společnosti.

Existuje rovněž mnoho institucionálních fondů a koncernů, které jsou registrovány jako CDFI. Institucionální fondy zprostředkovávají CDFIs přístup na kapitálové trhy tím, že vytvářejí pool investičních příležitostí umožňující investorům rozložení rizik, agregují a standardizují údaje a snižují transakční náklady.

CDFIs mají mnoho různých podob, nejvýznamnější jsou však následující čtyři typy:

Komunitní rozvojové banky (Community Development Banks – CDBs)

Tyto banky jsou plně regulovanými depozitními institucemi nabízejícími široké spektrum bankovních a finančních služeb nízkopříjmovým komunitám. Jde o obchodní společnosti, soukromé firmy, v jejichž orgánech zasedají zástupci komunit. Vztahuje se na ně federální pojištění vkladů a musejí splňovat přísné nároky na soběstačnost. To znamená, že musejí pokrývat své náklady ze svých vlastních výnosů – oproti nedeponitním komunitním rozvojovým bankám, jež mohou být více závislé na grantech a darech.

Komunitní rozvojová úvěrová družstva (Community Development Credit Unions – CDCUs)

Jde o finanční nezisková družstva vlastněná jejich členy. Zaměřují se na poskytování dostupných půjček a retailové finanční služby nízkopříjmovým skupinám obyvatelstva, často se zvláštním zaměřením na menšiny. Na rozdíl od situace ve Velké Británii mohou americká komunitní rozvojová úvěrová družstva nabízet hypotéky a podnikatelské úvěry. Zatímco tradiční úvěrová družstva slouží pouze zájmům svých členů, komunitní rozvojová úvěrová družstva mají speciální poslání zaměřené na službu nízkopříjmovým menšinovým komunitám. Více než 60 % z nich je prostřednictvím fondu CDFI registrováno v oblastech označovaných za ekonomicky deprivované. Na tato družstva se rovněž vztahuje federální pojištění vkladů a musejí být soběstačná. Často však z důvodu snížení provozních nákladů bývají závislá na práci dobrovolníků.

Komunitní rozvojové úvěrové fondy (Community development loan funds – CDLFs)

Tyto fondy poskytují financování a rozvojové služby podnikům, organizacím a jednotlivcům v nízkopříjmových komunitách. Typicky jde o soukromé neziskové instituce, v jejichž řídicích orgánech jsou zastoupeny příslušné komunity. Nepřijímají vklady, a proto jsou více závislé na grantech a darech. Větší část financování těchto fondů zajišťují bankovní úvěry, přičemž zbylou část tvoří granty, dary a akumulované příjmy.

Komunitní rozvojový venture kapitál (Community development venture capital – CDVC)

Tyto fondy poskytují kapitál a kvazi kapitál malým a středním podnikům v nízkopříjmových oblastech. Může jít o neziskové i obchodní společnosti, v jejichž řídicích orgánech má komunita zastoupení.

2.4 Spořitelny

Spořitelny vznikly v Evropě s cílem podpořit spořivost chudých vrstev obyvatelstva a obvykle je zakládala města nebo místní filantropové. V současnosti mají dvojí poslání: finanční a společenské. Na jedné straně tak slouží konkrétní oblasti a zlepšují dostupnost finančních služeb a zároveň fungují na finančně udržitelném základě.

Soustřeďují se na oblast retailového bankovníctví – malé a střední podniky, osobní bankovníctví včetně hypoték a financování komunitních projektů, přičemž

jejich financování je primárně založeno na vkladech a nikoli na mezibankovních či institucionálních půjčkách. Nezabývají se obchodováním s cennými papíry ani investičními aktivitami.

Významné spořitelny existují v Německu, Švýcarsku, Španělsku a Rakousku, zatímco v Belgii, Itálii a Velké Británii, takovéto instituce dříve existovaly, ale byla umožněna jejich konsolidace a privatizace.

Spořitelny mají mnoho společného s družstevními bankami, přičemž hlavní rozdíly lze nalézt v oblasti vlastnictví a řízení. Vlastnické struktury spořitelny často odrážejí veřejný zájem. Například německé spořitelny jsou veřejnoprávní instituce, za něž jsou zodpovědné místní vlády. Neexistují v nich vlastnická práva nad ziskem či kapitálem, ani právo banku prodat. Švýcarské kantonální banky mohou mít menšinové spoluvlastníky, jimiž jsou většinou lidé či instituce z příslušného regionu.¹¹

Struktura jejich vedení obvykle zohledňuje zainteresované strany, přičemž v čele stojí představenstvo tvořené specialisty na oblast bankovníctví, kteří nesou provozní odpovědnost a jsou podřízeni dozorčí radě, jež je obvykle složena ze širší skupiny zainteresovaných osob, včetně zaměstnanců, zástupců místní vlády a zákazníků.

Spořitelny typicky disponují decentralizovanou sítí s centrální institucí mající na starost společné služby a využití úspor z rozsahu. Německé spořitelny (Sparkassen) jsou spoluvlastníky zemských bank (Landesbanken), které jim pomáhají spravovat likviditu, provozují investiční aktivity a obsluhují větší podnikové klienty. Mají také systém vzájemného zajištění zákaznických vkladů. Ústřední institucí sítě zemských bank je Deka-Bank, která se zabývá správou investic.

Ne všechny spořitelny si však vybudovaly regionální a ústřední infrastrukturu. Například španělské spořitelny (cajas) tento typ institucí nikdy nevytvořily.

¹¹ Neher, S. (2007). Distribution of the shareholder base of Swiss cantonal banks. *Financial markets and portfolio management*, 21(4): 471-485.

3. Výhody finančních ústavů ve vlastnictví klientů

Základní ideou finančních ústavů ve vlastnictví klientů je tvorba širších společenských a ekonomických hodnot. Plní společenské poslání a mají silný pozitivní vliv na rozvoj místního hospodářství. Obecně dosahují stabilnější návratnosti a úvěrování než komerční banky a dobře rovněž obstály v období finanční krize.

Všem čtyřem typům finančních ústavů ve vlastnictví klientů zkoumaným v této zprávě je společná jejich odlišnost od komerčních bank. Namísto snahy o maximalizaci zisku pro akcionáře se otevřeně hlásí k vytváření řady výhod pro zainteresované strany, přičemž zároveň usilují o dostatečné výnosy umožňující jim zajistit finanční udržitelnost a bezpečnost. Tato strategie přináší své ovoce zákazníkům, komunitám, místním a národním ekonomikám, ba dokonce i globálním hospodářským systémům.

3.1 Hodnota pro zainteresované

Demokratickou povahu mnoha institucí lze považovat za přínos samu o sobě, a to zvláště v případě družstev a úvěrových družstev, které nabízejí jednotlivým členům přímý vliv na významné instituce v rámci jejich místní komunity na základě principu rovnosti hlasů jednotlivých členů.

Kromě toho bývá zdůrazňováno, že vzhledem k tomu, že zainteresované osoby nemají právní nárok na zisky ani kapitál, ale fungují spíše v roli správců, přistupují k rizikům z hlediska dlouhodobé perspektivy opatrně a nic je nepodněcuje k maximalizaci krátkodobých výnosů. Nalezli jsme důkazy o tom, že je to výhodnější pro zákazníky, vede to k větší ochotě poskytovat dlouhodobé půjčky, které jsou pak k dispozici širšímu spektru nefinančních sektorů.

Výhoda pro zákazníky

Americké družstevní záložny průměrně nabízejí vyšší úročení vkladů a nižší úrokové sazby úvěrů než komerční banky.¹² Obdobně si vedou lépe než komerční banky i z hlediska spokojenosti zákazníků.¹³ Kanadské

družstevní záložny v anketách zákaznické spokojenosti rovněž vítězí nad ostatními typy bank.¹⁴

Spořitelny ve Finsku v průměru vyplácely v letech 2003 až 2011 vyšší úroky z vkladů než komerční banky.¹⁵ Spořitelny ve Švýcarsku spravují 35 % vkladů a úspor přesto, že na ně připadá pouhých 16 % švýcarských bankovních aktiv.¹⁶

Ochota poskytovat dlouhodobé půjčky

Německé spořitelny dosahují lepších výsledků než komerční banky v oblasti půjček domácím podnikům. V roce 2012 poskytly komerční banky 46 % krátkodobých půjček domácím podnikům, přičemž spořitelny (Sparkassen) ve stejném období poskytly 33 %. Zároveň však komerční banky poskytly pouze 20 % dlouhodobých půjček oproti 45 % poskytnutým spořitelny.¹⁷

Vyšší půjčky nefinančním sektorům

V roce 2012 půjčily německé spořitelny více než třikrát více podnikům a domácnostem než ostatním bankám.¹⁸ Naproti tomu komerční banky půjčily o něco více bankám než ostatním klientům. V rámci objemu úvěrů poskytnutých komerčními bankami byla čtvrtina z nich poskytnuta pojišťovněm a finančním společnostem, zatímco úvěry poskytnuté spořitelny byly více rozptýlené do různých sektorů německé ekonomiky.¹⁹

¹⁴ Credit Union Central of Canada. (2012). Exploring the relationship between credit unions and the small business sector: facts, figures and future prospects. System brief. Staženo z http://www.cucentral.ca/_layouts/download.aspx?SourceUrl=http://www.cucentral.ca/Publications1/SYSTEM_Brief_Small_Business_June_2012v1.pdf

¹⁵ Bank of Finland. (2012). Statistika [web] Staženo z <http://www.suomenpankki.fi/en/tilastot/Pages/default.aspx>

¹⁶ Clarke, S. (2012). Street Cred: local banks and strong local economies. Londýn: Civitas.

¹⁷ Deutsche Bundesbank. (2012). Statistika [web] Staženo z <http://www.bundesbank.de/Navigation/EN/Statistics/statistics.html?nsc=true>

¹⁸ Clarke, S. (2012). Street Cred: local banks and strong local economies. Londýn: Civitas.

¹⁹ Ibid.

¹² Swidler, S. (2009). A comparison of bank and credit union pricing. Staženo z: <http://filene.org/publications/detail/cuvsbank>

¹³ Allred, A. (2001). Employee evaluations of service quality at banks and credit unions. International Journal of Bank Marketing, 19(4): 179-185.

3.2 Společenská role

Dostupnost finančních služeb a finanční gramotnost

Družstevní záložny a komunitní rozvojové finanční instituce se soustřeďují především na osoby vyloučené z přístupu ke komerčním bankám a zranitelné ze strany poskytovatelů nákladných půjček. Lidé, kteří nemají k dispozici základní bankovní účet, mají obtíže při získávání oficiálního zaměstnání a platby za služby jim vyjdou draž.²⁰ Třicet osm procent kanadských komunit, v nichž existují družstevní záložny, nemá žádnou jinou finanční instituci.²¹ Družstevní záložny a Komunitní rozvojové finanční instituce se často aktivně snaží o rozvoj finanční gramotnosti mezi svými členy. Spořitelny rovněž hrají zásadní roli při zlepšování přístupu k finančním službám.²²

Investice do komunit

V roce 2010 kanadské družstevní záložny vynaložily průměrně 4 procenta svých příjmů před zdaněním na komunitní projekty oproti jednomu procentu u pěti největších komerčních bank.²³ V roce 2006 španělské spořitelny investovaly 1,7 miliardy eur do komunitních a environmentálních projektů, díky nimž došlo k vytvoření 34 816 pracovních míst²⁴, zatímco německé spořitelny investují ročně do komunitních projektů přibližně 500 milionů eur.²⁵

3.3 Místní ekonomický rozvoj

Půjčky malým a středním podnikům

Lokální banky mohou získat detailní poznatky o místních lidech a hospodářství, přičemž důkazy nasvědčují tomu, že jsou oproti komerčním bankám úspěšnější z hlediska využívání „měkkých dat“ potřebných k celostnímu posouzení perspektivy malých firem.²⁶ Naproti tomu komerční banky se s vidinou úspor nákladů opírají spíše o centralizované „úvěrové hodnocení“²⁷ a místního bankovníctví založeného na vztazích s klienty se příliš neúčastní.

Velké banky podle všeho také půjčují malým a středním podnikům relativně méně než banky malé.²⁸ Například v roce 2010 dosahovaly družstevní banky výrazně většího podílu na půjčkách poskytnutých malým a středním firmám než byl jejich celkový tržní podíl v Rakousku (45 % úvěrů malým a středním podnikům ve srovnání se 33 % všech úvěrů), Německu (28 % oproti 17 %) a v Nizozemsku (43 % oproti 29 %).²⁹

Družstevní záložny v Kanadě dosahují 17% podílu na půjčkách malým a středním podnikům, ačkoli celkem drží pouze 5 % celkového objemu bankovních aktiv³⁰ a v posledních 20 letech tento svůj podíl na půjčkách malým a středním podnikům téměř zdvojnásobily.³¹ Malé a střední podniky uvádějí, že kladně hodnotí nižší obrat dosahovaný manažery poboček družstevních záložen ve srovnání s komerčními bankami, neboť umožňují vytvoření dlouhodobých vztahů a vzájemné pochopení.

Spořitelny rovněž hrají klíčovou roli v podpoře místních malých a středních podniků, přičemž 80 procent

²⁰ New Economics Foundation. (2009). Doorstep Robbery. Staženo z http://www.neweconomics.org/sites/neweconomics.org/files/Doorstep_Robbery.pdf

²¹ Credit Union Central of Canada. (2011). Credit unions, communities and the state of the system. System brief. Staženo z http://www.cucentral.ca/_layouts/download.aspx?SourceUrl=http://www.cucentral.ca/Publications1/SystemBrief20DEC11PUB.pdf

²² World Savings Banks Institute. (2006). Access to finance – What does it mean and how do savings banks foster access? Perspectives, č. 49. Staženo z [http://www.esbg.eu/uploadedFiles/Publications_and_Research_\(ESBG_only\)/Perspectives%2049.pdf](http://www.esbg.eu/uploadedFiles/Publications_and_Research_(ESBG_only)/Perspectives%2049.pdf)

²³ Credit Union Central of Canada. (2011). Credit unions, communities and the state of the system. System brief. Staženo z http://www.cucentral.ca/_layouts/download.aspx?SourceUrl=http://www.cucentral.ca/Publications1/SystemBrief20DEC11PUB.pdf

²⁴ Centre for European Policy Studies. (2009). Investigating diversity in the banking sector in Europe: The performance and role of savings banks. Staženo z http://aei.pitt.edu/32639/1/62._Investigating_Diversity_in_the_Banking_Sector_in_Europe.pdf

²⁵ Ibid.

²⁶ Berger, A., Miller, N., Petersen, M., Rajan, R. & Stein, J. (2002). Does function follow organizational form? Evidence from the lending practices of large and small banks. *Journal of Financial Economics*, 76(2): 237-269.

²⁷ Banking taskforce (2012). Appals process: Nezávislý externí recenzent. Výroční zpráva Staženo z http://www.betterbusinessfinance.co.uk/images/uploads/Annual_Report_Master_2012.pdf

²⁸ Cole, R., Goldberg, L. & White, L. (2004). Cookie-cutter versus character: The micro structure of small business lending by large and small banks. *The Journal of Financial and Quantitative Analysis*, 39(2): 227-251.

²⁹ Evropská asociace družstevních bank. (2010). Nejnovější základní údaje o sektoru [web]. Staženo z http://www.eacb.eu/en/cooperative_banks/key_figures/last_key_figures.html

³⁰ Credit Union Central of Canada. (2012). Exploring the relationship between credit unions and the small business sector: facts, figures and future prospects. System brief. Staženo z http://www.cucentral.ca/_layouts/download.aspx?SourceUrl=http://www.cucentral.ca/Publications1/SYSTEM_Brief_Small_Business_June_2012v1.pdf

³¹ Ibid.

malých a 58 procent středních švýcarských podniků má vztahy se svou kantonální bankou a 75 % malých a středních podniků v Německu se svou lokální spořitelnou.³²

Předcházení odlivu kapitálu z místních ekonomik

Empirické studie provedené v Itálii³³ a v Německu³⁴ ukázaly, že družstevní banky a spořitelny pomáhají omezovat „odliv kapitálu“ do městských center, čímž zároveň brání nárůstu nerovností mezi regiony. Děje se tak pravděpodobně prostřednictvím silného podílu půjček malým a středním podnikům. Předcházení takovému odlivu kapitálu může pomoci při vytváření pracovních míst a podpořit lidi, aby v oblasti zůstali a nestěhovali se za prací do ekonomických center.

Dostupnost poboček

Družstva disponují rozsáhlejší sítí poboček než komerční banky, přičemž jejich podíl na počtu bankovních poboček v Evropě vzrostl v uplynulých 15 letech z necelých 25 na 28 procent³⁵ a jejich pobočky se často nacházejí v řídkěji obydlených oblastech, které komerční banky neobsluhují. Navzdory vzestupu on-line bankovníctví jsou služby poboček i nadále zásadní pro malé podniky a jednotlivce, kteří nemají internet a potřebují osobnější přístup. Pobočky představují rovněž klíčovou část infrastruktury potřebnou pro udržení vztahů se zákazníky.

3.4 Bezpečnost a stabilita: výkonnost v období krize

Méně rizikové aktivity

Družstevní banky se tolik nezabývají spekulativními aktivitami. Deriváty například tvoří například 28 procent bilanční sumy u německých komerčních bank, ale pouze 14 procent u centrálních družstevních institucí,

přičemž u lokálních družstev nejsou přítomny vůbec.³⁶ Ve Velké Británii tvoří deriváty více než třetinu bilanční sumy RBS a Barclays, ale pouze 2 procenta u družstevní Cooperative Bank.³⁷

Navzdory svému pětinovému podílu na celoevropském bankovním trhu³⁸ se družstevní banky podílely pouze 8 procenty na celkových ztrátách vzniklých v průběhu finanční krize. Oproti tomu jen samotná banka UBS se na ztrátách podílela 12 procenty a HSBC 10 procenty.³⁹ Žádná družstevní síť nemusela být znárodněna.⁴⁰

Kanadské ústředí družstevních záložen (Credit Union Central of Canada) uvádí, že se družstevní záložny nepodílely na riskantních podnicích, které vyvolaly problémy v průběhu krize. Družstevní záložny v USA čelily poněkud složitějšímu osudu, neboť centrální instituce potřebovaly státní pomoc, zatímco místní záložny si během krize typicky vedly lépe než komerční banky.

V reakci na finanční krizi naplňují americké komunitní rozvojové finanční instituce své poslání tím, že rozšiřují poskytování půjček za cenu vyššího podílu nesplácených úvěrů než jejich konvenční protějšky. Prokázaly tím však zdravou správu financí a rizik.⁴¹

Spořitelny tíhnou ke konzervativnějšímu přístupu: například německé Sparkassen mají 60 % svých aktiv v půjčkách v nebankovní oblasti a více než 70 % závazků tvoří vklady zákazníků.⁴² Jak uvidíme dále, španělské Cajas a německé Landesbanken tvořily z tohoto pravidla výjimku.

³² Clarke, S. (2012). Street Cred: local banks and strong local economies. Londýn: Civitas.

³³ Usai, S. & Vannini, M. (2005). Banking Structure and Regional Economic Growth: Lessons from Italy. *Annals of Regional Science*, 39(4): 691-714.

³⁴ Hakenes, H., Schmidt, R., & Xie, R. (2009). Public Banks and Regional Development: Evidence from German savings banks. Staženo z <http://ssrn.com/abstract=1343048>

³⁵ Evropská asociace družstevních bank. (2010). Nejnovější základní údaje o sektoru [web]. Staženo z http://www.eacb.eu/en/cooperative_banks/key_figures/last_key_figures.html

³⁶ Deutsche Bundesbank. (2012). Statistika [web] Staženo z <http://www.bundesbank.de/Navigation/EN/Statistics/statistics.html?nsc=true>

³⁷ Výroční zpráva RBS, Barclays a The Co-operative Bank za rok 2011.

³⁸ Evropská asociace družstevních bank. (2010). Nejnovější základní údaje o sektoru [web]. Staženo z http://www.eacb.eu/en/cooperative_banks/key_figures/last_key_figures.html

³⁹ Groeneveld, H. (2011). Morality and integrity in cooperative banking. *Ethical Perspectives*, 18(4): 515-540.

⁴⁰ Evropská asociace družstevních bank. (2010). European cooperative banks in financial and economic turmoil. First assessments. Staženo z http://www.globalcube.net/clients/eacb/content/medias/publications/eacb_studies/eacb_2010_research_paper_cooperative_banks_in_the_financial_and_economic_turmoil.pdf

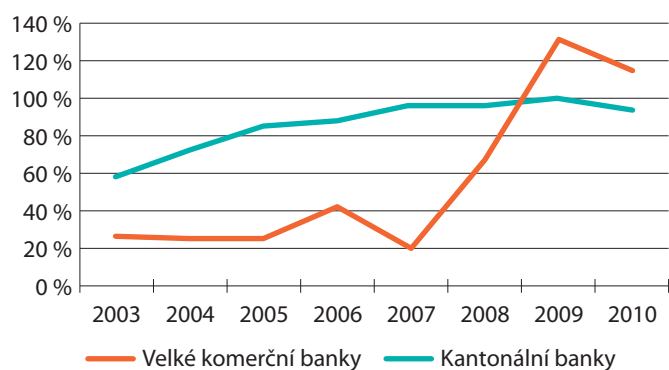
⁴¹ Carsey Institute. (2012). CDFI Industry Analysis: Summary Report. Staženo z http://www.richmondfed.org/conferences_and_events/community_development/2012/pdf/cdfi_industry_analysis.pdf

⁴² Centre for European Policy Studies. (2009). Investigating diversity in the banking sector in Europe: The performance and role of savings banks. Staženo z http://aei.pitt.edu/32639/1/62_Investigating_Diversity_in_the_Banking_Sector_in_Europe.pdf

Vyšší kapitál

Obecně vzato, finanční ústavy ve vlastnictví klientů měly před ekonomickým krachem lepší kapitalizaci než komerční banky. Evropské družstevní banky dosahovaly vyššího průměrného podílu základního kapitálu (4,7 % oproti 3,6 %) a vyššího podílu vlastního (Tier 1) kapitálu (9,2 % oproti 8,4 %).⁴³ V roce 2010 dosahovala průměrná výše kapitálu v amerických družstevních záložnách 10 %, ačkoli regulatorní minimum bylo jen 6 %.⁴⁴ V roce 2007 držely švýcarské komerční banky pouze o 20 % více kapitálu, než vyžadovalo regulatorní ustanovení. Naproti tomu kantonální banky, držely o 96 % procent více, než bylo zákonné minimum (viz obr. 4).⁴⁵ Míra kapitalizace komerčních bank předstihla úroveň spořitelů teprve po státním zásahu na jejich záchranu.

Obr. 4 – Objem kapitálu držený švýcarskými bankami nad rámec regulatorních požadavků

Zdroj: Švýcarská národní banka⁴⁶

Stabilní poskytování úvěrů

Od vypuknutí finanční krize zvýšily švýcarské kantonální banky objem půjček (s výjimkou hypoték) o 23 % oproti 34% snížení u UBS a Credit Suisse (obráz. 5). Obdobně i německé spořitelny zvýšily celkový objem půjček domácím podnikům a OSVČ o 18 %, zatímco velké německé komerční banky jej snížily o 12 %.

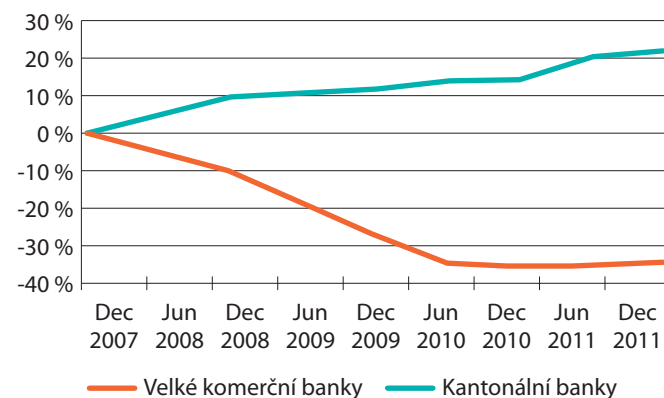
⁴³ Evropská asociace družstevních bank. (2010). European cooperative banks in financial and economic turmoil. First assessments. Staženo z http://www.globalcube.net/clients/eacb/content/medias/publications/eacb_studies/eacb_2010_research_paper_cooperative_banks_in_the_financial_and_economic_turmoil.pdf

⁴⁴ http://www.cuna.org/download/combanks_cus.pdf

⁴⁵ Clarke, S. (2012). Street Cred: local banks and strong local economies. Londýn: Civitas.

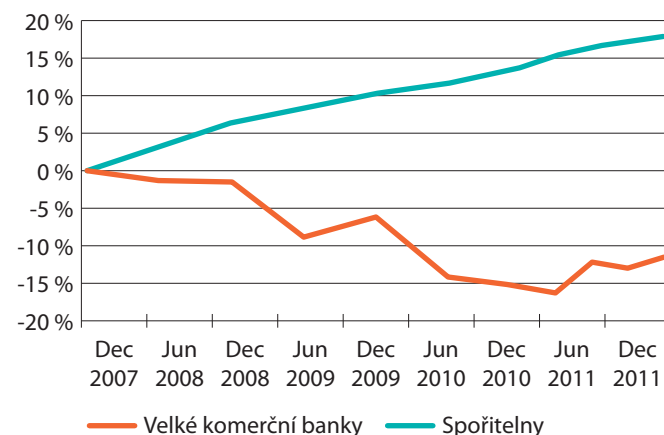
⁴⁶ Švýcarská národní banka. (2010). Banks in Switzerland, ročník 2010. Staženo z http://www.snb.ch/en/mmr/reference/pre_20110616_2/source

Obr. 5 – Poskytování úvěrů švýcarskými bankami, s výjimkou hypoték

Zdroj: Švýcarská národní banka, Měsíční bulletin bankovních statistik, tabulka 3A

Obr. 6 – Poskytování úvěrů německými bankami domácím podnikům a OSVČ

Zdroj: Bundesbank, Výkonnost německých úvěrových institucí

V roce 2008 jak kanadské, tak americké družstevní záložny zvýšily objem poskytnutých úvěrů o 7 %, ⁴⁷ zatímco americké komerční banky se ve stejném ukazateli zhoršily o 7 %.⁴⁸ Půjčky amerických družstevních záložen malým firmám vzrostly v letech 2007 až 2009 o 30 % a následně o 40 % v roce 2010.⁴⁹ V roce 2009 zvýšily evropské družstevní finanční instituce objem úvěrů poskytnutých nefinančním podnikům o 3,5 % oproti 1% poklesu, k němuž došlo v souhrnu všech ostatních bank.⁵⁰

⁴⁷ Světová rada družstevních záložen. (2009). Cooperative banks, credit unions and the financial crisis. Staženo z <http://www.un.org/esa/socdev/egms/docs/2009/cooperatives/Crear.pdf>

⁴⁸ http://www.cuna.org/download/combanks_cus.pdf

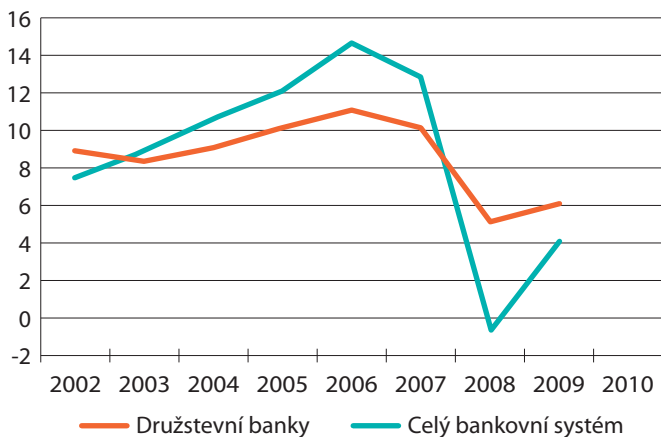
⁴⁹ Stock, K. (2011, 8. března). Credit unions push for small-business lending. The Wall Street Journal. Staženo z <http://online.wsj.com/article/SB10001424052748704623404576187101416186140.html>

⁵⁰ Groeneveld, H. (2011). The value of European Cooperative banks for the future financial system. Staženo z <http://www.helsinki.fi/ruralia/ica2011/presentations/Groeneveld.pdf>

Stabilní návratnost

Návratnost kapitálu (ROE) a návratnost aktiv (ROA) u družstevních bank byly nižší a zároveň stabilnější než u komerčních bank,⁵¹ přičemž ukazatel ROE u komerčních bank kolísá téměř dvakrát více než u družstevních ústavů (Obr. 7)

Obr. 7 – Návratnost kapitálu u družstevních a komerčních bank

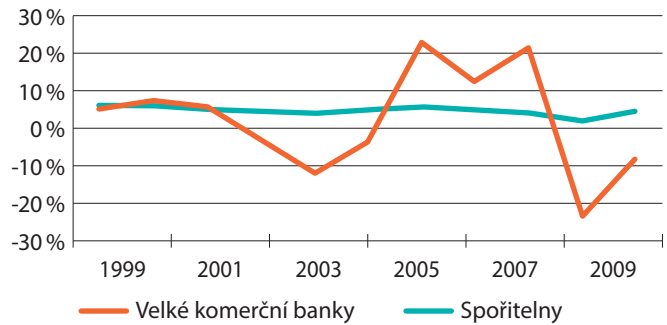

Průměrná návratnost kapitálu u družstevních bank v Rakousku, Finsku, Francii, Německu, Itálii, Nizozemsku, Španělsku a Švýcarsku oproti návratnosti kapitálu celého bankovního systému v těchto zemích.

Zdroj: *The value of European Cooperative banks for the future financial system.*⁵²

Spořitelny dosáhly lepších výsledků v oblasti zvládnání fluktuací než komerční banky.⁵³ Německé spořitelny (Sparkassen) dosáhly v letech 1999 až 2009 jak vyšší návratnosti kapitálu než komerční banky (4,7 % vs. 2,2 %), tak i třináctkrát menší směrodatné odchylky (viz obr. 8)

Obr. 8 – Návratnost kapitálu německých komerčních bank a spořitelén

Zdroj: Bundesbank⁵⁴

Obdobně i družstevní záložny trpěly nesplácenými dluhy méně než komerční banky. Například 5,4 procenta úvěrů v portfoliu amerických komerčních bank patřilo v roce 2009 do skupiny problematických, naproti tomu u družstevních záložen tato položka dosahovala pouhých 1,8 procenta.⁵⁵ V celkovém pohledu se jeví, že úvěry poskytnuté družstevními záložnami jsou o čtvrtinu méně zasaženy ekonomickými propady, než je tomu u komerčních bank.⁵⁶

Existují výjimky, a to tam, kde došlo ke zhroucení realitního trhu. Družstevní záložny na Floridě a v Kalifornii se dostaly do vážných problémů, stejně jako družstevní záložny v Irsku,⁵⁷ kde většinu jimi poskytnutých úvěrů tvořily hypotéky.⁵⁸

⁵¹ Evropská asociace družstevních bank. (2010). European cooperative banks in financial and economic turmoil. First assessments. Staženo z http://www.globalcube.net/clients/eacb/content/medias/publications/eacb_studies/eacb_2010_research_paper_cooperative_banks_in_the_financial_and_economic_turmoil.pdf

⁵² Groeneveld, H. (2011). The value of European Cooperative banks for the future financial system. Staženo z <http://www.helsinki.fi/ruralia/ica2011/presentations/Groeneveld.pdf>

⁵³ Centre for European Policy Studies. (2009). Investigating diversity in the banking sector in Europe: The performance and role of savings banks. Staženo z http://aei.pitt.edu/32639/1/62_Investigating_Diversity_in_the_Banking_Sector_in_Europe.pdf

⁵⁴ Deutsche Bundesbank. (2010). The performance of German credit institutions in 2009. Staženo z http://www.bundesbank.de/Redaktion/EN/Downloads/Publications/Monthly_Report_Articles/2010/2010_09_performance.pdf?__blob=publicationFile

⁵⁵ http://www.cuna.org/download/combanks_cus.pdf

⁵⁶ Smith, D. & Woodbury, S. (2010). Withstanding a financial firestorm: credit unions vs. banks. Staženo z <http://filene.org/publications/detail/firestorm>

⁵⁷ Světová rada družstevních záložen. (2009). Cooperative banks, credit unions and the financial crisis. Staženo z <http://www.un.org/esa/socdev/egms/docs/2009/cooperatives/Crear.pdf>

⁵⁸ Commission on Credit Unions. (2012). Report of the commission on credit unions. Staženo z <http://www.finance.gov.ie/documents/publications/reports/2012/creditunionrepmar2012.pdf>

4. Kritika finančních ústavů ve vlastnictví klientů

Od roku 1970 až do vypuknutí finanční krize byly finanční ústavy ve vlastnictví klientů pod palbou kritiky založené na ekonomických teoriích upřednostňujících privatizaci a finanční deregulaci. To v některých zemích, jako například ve Velké Británii, vedlo k rozkladu sektoru těchto finančních institucí. Do jaké míry je tato kritika oprávněná?

4.1 Politické vměšování a nedostatečná odpovědnost

Častou námitkou je inherentní náchylnost spořitelů ke korupci. Z důvodů obav z narůstajícího politického vlivu došlo u španělských spořitelů (cajas) k omezení možného podílu místních úřadů na 50 %. Jde o oprávněnou a důležitou obavu a struktura oddělující představenstvo od dozorčí rady je výsledkem snahy o zajištění toho, aby členové dozorčí rady nemohli ovlivňovat běžný provoz banky nebo ji využívat k politickým účelům. Regionální dozorové orgány v Německu důkladně sledují činnost spořitelů ve snaze odhalit jakýkoli důkaz existence politicky motivované investice a zajišťují rovněž, aby se držely svých obchodních zásad a naplňovaly své poslání. V Německu a ve Švýcarsku došlo jen k malému množství problémů, což potvrzuje názor, že je-li systém řízení řádně nastaven, lze překonat veškerá úskalí veřejného vlastnictví.

Obavy ohledně odpovědnosti se vznášejí rovněž kolem ústředních institucí družstev a družstevních záložen. Ty jsou ve vlastnictví a pod kontrolou místních členů, ale spolu s tím, jak se rozšiřovalo spektrum jejich aktivit, přebíraly na sebe stále významnější roli v rámci sítí a zaměstnávaly osoby se špičkovými znalostmi v oboru financí, začal se u nich projevovat prvek centralizované koordinace a kontroly nad příslušnou sítí. Mnohé z nich, jako například Rabbobank, mají dokonce jasně definovanou dozorčí roli nad sítí složenou z lokálních členů.

Centrální instituce družstevních bank a centrály amerických družstevních záložen se angažovaly ve stejné riskantních aktivitách jako komerční banky, a proto se během finanční krize dostaly do stejných problémů. Například Rabbobank utrpěla těžké ztráty z obchodování

cennými papíry a z finančních trhů.⁵⁹ Tato skutečnost znovu potvrzuje, že pokud se mají finanční ústavy ve vlastnictví klientů zaměřovat na své společenské a finanční poslání, je třeba zajistit, aby byly vedeny s ohledem na prospěch zákazníků a dalších místních zainteresovaných osob.

4.2 Získávání kapitálu a jeho alokace

Charakteristickým rysem modelu finančních ústavů ve vlastnictví klientů je neschopnost získat rychle velký objem kapitálu prostřednictvím emise akcií na akciovém trhu. To byl jeden z hlavních argumentů při změně struktury největších britských vzájemných stavebních sdružení v 90. letech 20. století. V mnoha dalších zemích to pak vedlo k posunu směrem k tomu, že se z ústředních institucí stávají pouze „částečná družstva“ s jistými prvky akciového vlastnictví.

Nicméně přístup ke kapitálovým trhům nemusí nutně představovat omezení, pokud je strategií banky pouhý rozvoj aktivit v souladu se získaným kapitálem. Kromě toho by to mohlo znamenat, že finanční ústavy ve vlastnictví klientů jsou při používání svého kapitálu opatrnější, neboť je pro ně obtížnější nahradit jeho ztráty, což se odráží v míře jejich kapitalizace, která dosahuje daleko konzervativnějších hodnot. V zemích, v nichž je sektor finančních ústavů ve vlastnictví klientů málo rozvinutý, to nicméně představuje nezanedbatelnou překážku jejich růstu.

Finanční ústavy ve vlastnictví klientů nic nepodněcují k hledání optimálního využití jejich kapitálu, což si vysloužilo označení „kapitál v mrtvých rukou“,⁶⁰ protože zainteresované osoby nejsou jeho vlastníky. Od počátku finanční krize nicméně vyšlo jasně najevo, že nezanedbatelná část kapitálu investovaného komerčními bankami byla využita na neudržitelné činnosti a v neproduktivních sektorech. „Mrtvý“ kapitál v držení finančních ústavů ve vlastnictví klientů byl naproti tomu investován do udržitelnějších, ale zároveň méně lukrativních produktů a služeb.

⁵⁹ Centre for European Policy Studies. (2010). Investigating diversity in the banking sector in Europe: Key developments, performance and role of cooperative banks. Staženo z http://aei.pitt.edu/32647/1/70_Investigating_Diversity_in_the_Banking_Sector_in_Europe.pdf

⁶⁰ Fonteyne, W. (2007). Co-operative Banks in Europe – Policy issues. Pracovní materiál MMF. Staženo z <http://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2007/wp07159.pdf>

4.3 Nízká efektivita a špatné řízení kvality

Vlastnickým strukturám složeným ze zainteresovaných osob se často vytýká, že tolerují nízkou efektivitu. Management není nucen dodržovat tržní disciplínu, protože nehrozí riziko, že finanční ústavy ve vlastnictví klientů převezme třetí strana a vymění špatné vedení. Vzhledem k tomu, že zde neexistuje výlučné hledisko maximalizace zisku, není zde k dispozici ani žádný snadno měřitelný cíl, kterým by bylo možné hodnotit výkonnost. A konečně, družstevní i vzájemné struktury komplikují koordinaci velkého počtu členů, z nichž každý má jen jeden hlas, díky čemuž není tak snadné vést vedení k zodpovědnosti. Avšak regulační opatření a kontrola managementu, jimž družstva v mnoha zemích podléhají, pomáhá při udržování kvality jejich řízení.⁶¹

V sektoru finančních ústavů ve vlastnictví klientů došlo ke třem významným případům selhání: u centrál amerických družstevních záložen, v německých zemských bankách (Landesbanken) a ve španělských spořitelnách (cajas).

Selhání „centrál“ amerických družstevních záložen

Americké družstevní záložny mohou patřit do jakékoliv centrál, a ty proto mezi sebou soupeří prostřednictvím nabídky co nejvyšší návratnosti fondů, které spravují jménem členů. Aby zvýšily svou návratnost, začaly centrály investovat do cenných papírů zajištěných hypotékami. V roce 2007 držely v těchto cenných papírech 37 procent svých investic. Koncem roku 2008 přišly americké centrály vinou tohoto druhu produktů o 33 miliard dolarů. Pět z nich, které dohromady držely 75 % všech aktiv ve správě centrál, muselo požádat o záchranu regulátora, centrální banku a ministerstvo financí. Odhaduje se, že pokud by tyto ztráty musely být kryty vklady družstevních záložen u centrál, zkrachovala by nejméně jedna třetina všech amerických družstevních záložen.⁶²

Obtíže, jimiž prošly americké centrály v době finanční krize, může sloužit jako výstraha před nebezpečím plynocím z vytváření centralizované infrastruktury fun-

gující na konkurenční bázi. Kanadské centrály mezi sebou nesoutěžily a soustředily se na poskytování služeb souvisejících s likviditou, zatímco americké centrály se staraly o generování zisku.

Německé zemské banky (Landesbanken)

V Německu zaznamenaly zemské banky v průběhu finanční krize tak masivní ztráty, že je spořitelny nebyly schopny zachránit bez přispění federální vlády. BayernLB obdržela 10 miliard eur státní pomoci⁶³ a LBBW spolu s HSH Nordbank, procházejí rozsáhlou restrukturalizací s cílem vrátit je k jejich základním aktivitám. Sachsen LB se sloučila s jinou zemskou bankou a West LB bude zcela rozpuštěna. Co je však příčinou problémů zemských bank?

V období liberalizace finančních trhů, které předcházelo finanční krizi, byly zemské banky tlačeny ke zvyšování zisků a soutěžení s 25% návratností kapitálu deklarovanou komerčními bankami. Německé komerční banky si u Evropské komise v 90. letech stěžovaly na explicitní státní záruky, jimž se těšily zemské banky a spořitelny. V důsledku došlo v roce 2005 k odstranění těchto záruk.⁶⁴ To mělo velký vliv na zemské banky, které byly, na rozdíl od spořitelen financovaných vklady, závislé na prostředcích z institucionálních trhů. Na nich pak využívaly výhody nižších nákladů financování z titulu státních záruk.

Došlo k hromadné snaze o využití levných státem zaručených půjček s cílem expandovat v mezinárodním měřítku a také k dosažení vyšších zisků prostřednictvím investic do složitých a vysoce výnosných finančních produktů, jako např. derivátů založených na hypotékách, které se později ukázaly jako bezcenné.⁶⁵ Zemské banky se staly obětí ambiciózních manažerů a politického tlaku nutícího je vstoupit na území ovládané komerčními bankami.

Je důležité připomenout, že místní spořitelny (Sparkassen) utrpěly menší ztráty a nepotřebovaly vládní záchranu.

⁶¹ Centre for European Policy Studies. (2010). Investigating diversity in the banking sector in Europe: Key developments, performance and role of cooperative banks. Staženo z http://aei.pitt.edu/32647/1/70_Investigating_Diversity_in_the_Banking_Sector_in_Europe.pdf

⁶² Commission on Credit Unions. (2012). Report of the commission on credit unions. Staženo z <http://www.finance.gov.ie/documents/publications/reports/2012/creditunionrepmar2012.pdf>

⁶³ Bryant, C. (9. července 2012). Terms agreed with Brussels over BayernLB. Financial Times. Staženo z <http://www.ft.com/cms/s/0/733a35f0-c9de-11e1-844e-00144feabdc0.html#axzz2D2zRCqjL>

⁶⁴ Centre for European Policy Studies. (2009). Investigating diversity in the banking sector in Europe: The performance and role of savings banks. Staženo z http://aei.pitt.edu/32639/1/62_Investigating_Diversity_in_the_Banking_Sector_in_Europe.pdf

⁶⁵ Wilson, J. & Wiesmann, G. (27. září 2010). Finance: Germany's weak link. Financial Times. Staženo z <http://www.ft.com/cms/s/0/482e3c24-ca6e-11df-a860-00144feab49a.html#axzz1h4ltna5a>

Španělské spořitelny (Cajas)

Až do roku 1989 byla působnost cajas omezena na jejich lokální prostředí a poskytované produkty pak na limitované portfolio retailového bankovníctví. Byla to však opět politika zaměřená na zvýšení efektivity a konkurence, která vedla k odstranění těchto omezení. Tehdy došlo ke změnám v povaze španělských spořitelen.

- V důsledku fúzí a akvizic se v následujících 20 letech počet cajas snížil ze 76 na 54.⁶⁶
- V letech 1991 až 2007 se jejich tržní podíl na vkladech zvýšil ze 45 % na 57 % a u úvěrů ze 33 % na 49 %.⁶⁷
- Významnou měrou zvýšily svou expozici vůči sektoru stavby rezidenčních a komerčních nemovitostí a hypotékám.⁶⁸
- Cajas změnilý svůj model financování z původně dominujících zákaznických vkladů směrem k peněžním trhům.
- Začaly spolu vzájemně soutěžit na celostátní úrovni a snažily se předstihnout své konkurenty.

Ceny nemovitostí ve Španělsku se mezi lety 1997 a 2007 ztrojnásobily. V letech 2004 a 2005 bylo každoročně postaveno půl milionu nových nemovitostí, nicméně koncem roku 2008 bylo téměř 30 % z nich prázdných.⁶⁹ Developpeři a stavební firmy zkrachovali, přičemž cajas utrpěly likvidační ztráty z poskytnutých úvěrů. Ve snaze postavit sektor na nohy došlo v roce 2010 ke sloučení sedmi spořitelen do nového celku pod názvem Bankia, který byl následně uveden na burzu, aby tak získal čerstvý kapitál. I tak se tato banka musela v květnu 2012 obrátit na španělskou vládu s žádostí o záchranný balíček ve výši 19 miliard eur, což vedlo k žádosti země o pomoc z evropského záchranného fondu.⁷⁰

⁶⁶ Centre for European Policy Studies. (2009). Investigating diversity in the banking sector in Europe: The performance and role of savings banks. Staženo z http://aei.pitt.edu/32639/1/62._Investigating_Diversity_in_the_Banking_Sector_in_Europe.pdf

⁶⁷ Ibid.

⁶⁸ Mallet, V. & Johnson, M. (21. července 2012). The bank that broke Spain. Financial Times. Staženo z <http://www.ft.com/cms/s/0/d8411cf6-bb89-11e1-90e4-00144feabdc0.html#axzz2DKnhwVgp>

⁶⁹ Knight, L. (18. května 2012). Spanish economy: What is to blame for its problems? BBC News. Staženo z <http://www.bbc.co.uk/news/business-17753891>

⁷⁰ Mallet, V. & Johnson, M. (21. července 2012). The bank that broke Spain. Financial Times. Staženo z <http://www.ft.com/cms/s/0/d8411cf6-bb89-11e1-90e4-00144feabdc0.html#axzz2DKnhwVgp>

Tento katastrofický pád španělských cajas bývá uváděn jako modelový příklad selhání lokálních spořitelen. Dá se nicméně namítnout, že jde o důkaz pošetilosti při deregulaci těchto institucí a jejich podněcování k imitování chování komerčních bank.

4.4 Pokřivená konkurence

Evropská komise tlačila na privatizaci spořitelen s poukazem na to, že jelikož nebylo možné je legálně privatizovat, narušovaly evropské zásady konkurence a volného pohybu kapitálu.⁷¹ I z akademických kruhů byl vyvíjen velký tlak na privatizaci německých Sparkassen.⁷² Státní záruky byly německým spořitelnám odňaty v roce 2005 a v Rakousku k tomu došlo již v roce 2003.⁷³ Finanční krize nicméně odhalila existenci implicitních státních dotací bankám, které jsou „příliš velké na to, aby zkrachovaly“ (too-big-to-fail), a to bez ohledu na jejich vlastnickou strukturu. Tato implicitní vládní záruka, že vláda takovéto banky zachrání, se promítá do nižších nákladů na půjčky, přičemž menší banky se tím dostávají do nevýhodné pozice a tato situace rovněž funguje jako zvrácená pobídka bankám, aby hledaly cesty k vyšší ale zároveň riskantnější návratnosti. V roce 2010 získaly čtyři největší britské komerční banky dohromady 45 milionů liber formou podpory TBTF (tj. podpory z titulu, že jsou příliš velké na to, aby zkrachovaly).⁷⁴

Krize naopak ukázala výhodu spolupráce sítí malých finančních ústavů ve vlastnictví klientů. Německé Sparkassen mají systém vzájemného zajištění zákaznických vkladů. Pokud se jedna ze spořitelen dostane do potíží, ostatní ji podpoří.

Širší pohled ukazuje, že rozmanité spektrum finančních ústavů působících v rámci ekonomiky může přispět k celkové konkurenci. Empirické studie v Rakousku, Belgii, Německu, Itálii a Španělsku vedly ke zjištění, že přítomnost spořitelen pomohla rozšířit možnost výběru zákazníků.⁷⁵

⁷¹ Milligan, R. (6. prosince 2006). Deal reached on Sparkassen privatisation. Europolitics. Staženo z <http://www.europolitics.info/deal-reached-on-sparkassen-privatisation-artr199827-8.html>

⁷² Steiner, J. (1994). Bankenmarkt und Wirtschaftsordnung – Sparkassen und Landesbanken in der Privatisierungsdiskussion. Frankfurt am Main: Fritz Knapp.

⁷³ V reakci na to spustily rakouské spořitelny vzájemný interní systém záruk.

⁷⁴ New Economics Foundation. (2011). Quid Pro Quo. Staženo z http://www.neweconomics.org/sites/neweconomics.org/files/Quid_Pro_Quo.pdf

⁷⁵ Centre for European Policy Studies. (2009). Investigating diversity in the banking sector in Europe: The performance and role of savings banks. Staženo z http://aei.pitt.edu/32639/1/62._Investigating_Diversity_in_the_Banking_Sector_in_Europe.pdf

5. Závěry

Finanční ústavy ve vlastnictví klientů vytvářejí společenské a ekonomické hodnoty a tím, že se věnují jiným trhům, doplňují komerční banky. Bankovní pravidla by měla otevřeně uznávat jejich hodnotu, snažit se udržet stávající sektory finančních ústavů ve vlastnictví klientů a snažit se o rozvoj tohoto sektoru v ekonomikách, v nichž doposud není významně zastoupen.

V části 3 jsme definovali některé z výhod finančních ústavů ve vlastnictví klientů, a to především skutečnost, že:

- se snaží o maximalizaci hodnoty pro zainteresované osoby, na rozdíl od pouhé orientace na přínos pro akcionáře, což vede k příznivějším podmínkám pro zákazníky a také k možnosti poskytování dlouhodobějšího financování.
- mají společenské poslání, které může zahrnovat poskytování služeb jinak finančně vyloučeným komunitám a investice do komunit.
- podporují lokální ekonomický rozvoj prostřednictvím soustavné podpory malých a středních podniků, brání odlivu kapitálu z venkovských oblastí a zajišťují přístup ke službám bankovních poboček, a to i v odlehklých místech, a
- přispívají k finanční stabilitě tím, že se vyhýbají rizikovějším aktivitám, udržují vysokou úroveň kapitalizace, generují nižší, avšak stabilní návratnost kapitálu a zvyšují množství poskytovaných úvěrů v období po finanční krizi.

Je třeba poznamenat, že jsme se konkrétně nevěnovali výhodám a nevýhodám komerčních bank, neboť jsme brali za samozřejmé, že tato skupina bude i nadále tvořit významnou, či dokonce většinovou složku světového bankovního systému. Komerční banky jsou oproti finančním ústavům ve vlastnictví klientů v mnoha oblastech (počínaje investičním bankovníctvím až po služby národním a globálním korporacím) v lepší pozici. Existují však jednoznačné důkazy, že jsou komerční finanční ústavy naopak méně vhodné v oblasti jiných, ale stejně důležitých úkolů. Naším závěrem tedy je, že zdravě fungující a stabilní bankovní systém potřebuje obojí.

5.1 Faktory úspěchu a nebezpečí finančních ústavů ve vlastnictví klientů

Proč tento druh finančních ústavů v některých zemích prosperuje a v jiných ne? A jaká byla příčina kolapsu některých finančních ústavů ve vlastnictví klientů?

Lokální nezávislost v rámci spolupracujících sítí

Finanční ústavy ve vlastnictví klientů dosahují největších úspěchů tam, kde si uchovávají své lokální zaměření a vedení a zároveň pracují v sítích se společnými ústředními servisními institucemi. Díky nim lze dosahovat úspor z rozsahu, získávat přístup ke specializovaným službám a národním platebním systémům a umožnit poolování likvidity a rizika. To byl klíčový faktor úspěchu družstevních bank v Evropě, německých a švýcarských spořitelén a družstevních záložen v USA a Kanadě. Hnutí komunitních rozvojových finančních institucí v USA také velkou měrou využilo vytvoření ústředního fondu CDFI a koalice zaměřené na lobbování u federální vlády.

V reakci na to bylo v Irsku navrženo přijetí zákonů usnadňujících fungování ústředních institucí⁷⁶ (a obdobně i v Austrálii pro tamní vzájemná sdružení).⁷⁷ Ve Velké Británii byly přijaty kroky usnadňující například přístup do poboček pošty, což však nelze tak docela srovnávat se službami centrálního zajišťování likvidity a vývoje produktů, které jsou dostupné americkým a kanadským družstevním záložnám. Mimoto si jednotlivé britské družstevní záložny nemohou dovolit investice do IT potřebné k přístupu do systému plateb,⁷⁸ což funguje jako překážka při rozšiřování jejich klient-ské základny.

⁷⁶ Commission on Credit Unions. (2012). Report of the commission on credit unions. Staženo z <http://www.finance.gov.ie/documents/publications/reports/2012/creditunionrepmar2012.pdf>

⁷⁷ Australská vláda, Ministerstvo financí (2010). Competitive and Sustainable Banking System. Staženo z http://banking.treasury.gov.au/banking/content/reports/announcement/report_10.asp

⁷⁸ Office of Fair Trading (2010). Review of barriers to entry, expansion and exit in retail banking. Staženo z http://www.oft.gov.uk/shared_oft/personal-current-accounts/oft1282

Riziko ztráty lokálního zaměření

Je důležité zachovat správnou míru rovnováhy mezi silnými ústředními institucemi a místním řízením a kontrolou. Existuje zde riziko, že finanční ústavy ve vlastnictví klientů ztratí své lokální zaměření. V Německu klesl v letech 2002 až 2008 počet spořitelen o 15 % z 519 na 438.⁷⁹ Toto riziko se zvýšilo odstraněním geografických bariér. Došlo k tomu nejen ve Španělsku, ale také v Rakousku, kde k jejich odstranění došlo v roce 1979 a spořitelny následně expandovaly do celé východní Evropy.

Družstevní záložny čím dále častěji volí cestu fúzí s cílem dosáhnout úspor z objemu, které by jim umožnily držet krok s rostoucími technologickými a regulačními náklady. V letech 2005 až 2010 poklesl počet amerických družstevních záložen o 16 %, a to navzdory nárůstu členské základny o 7 % na 90,5 milionu osob.⁸⁰ Navzdory nárůstu objemu aktiv kanadských družstevních záložen o téměř 400 % v rozmezí let 1991 a 2010, poklesl počet těchto finančních ústavů ve stejném období z 1 133 na 386.⁸¹

Touha po větším rozsahu byla rovněž jedním z faktorů stojících za obrovskou redukcí počtu (z 1723 na 49) vzájemných stavebních podpůrných sdružení ve Velké Británii, k níž došlo během posledního sta let (1910–2010).

V Kanadě, USA a Velké Británii se rozvolňuje pravidlo „vzájemného pouta“ a do určité míry pokračuje zpochybňování jeho relevance. Silné vzájemné pouto a sociální solidarita jsou však právě tím, co je pro družstevní záložny charakteristické. Zákonodárství tyto tendence dále posiluje: v letech 2014–15 se v Kanadě očekává přijetí federální zákonné úpravy umožňující celonárodní působnost družstevních záložen.

⁷⁹ Centre for European Policy Studies. (2009). Investigating diversity in the banking sector in Europe: The performance and role of savings banks. Staženo z http://aei.pitt.edu/32639/1/62._Investigating_Diversity_in_the_Banking_Sector_in_Europe.pdf

⁸⁰ Commission on Credit Unions. (2012). Report of the commission on credit unions. Staženo z <http://www.finance.gov.ie/documents/publications/reports/2012/creditunionrepmar2012.pdf>

⁸¹ Credit Union Central of Canada. (2011). Credit unions, communities and the state of the system. System brief. Staženo z http://www.cucentral.ca/_layouts/download.aspx?SourceUrl=http://www.cucentral.ca/Publications1/SystemBrief20DEC11PUB.pdf

Příznivá regulace – regulační struktura pro amerických komunitních rozvojových finančních institucí

Zákon Community Reinvestment Act (CRA) byl přijat v roce 1976 a představuje hlavní hybnou sílu růstu odvětví CDFI. V důsledku činnosti hnutí za rovná práva a proti diskriminaci ve finančních službách byl v roce 1968 přijat zákon Fair Lending Act a v roce 1974 Equal Credit Opportunity Act. Avšak zákon Home Mortgage Disclosure Act z roku 1975 nařizující bankám zveřejňovat rozložení poskytnutých hypoték dle geografické oblasti ukázal, že diskriminace nezmizela a banky i nadále odmítaly působit v nízkopříjmových oblastech a v místech koncentrace menšin, protože je vnímaly jako rizikovější (tento přístup si vysloužil označení „redlining“).⁸² Zákon CRA navazuje na starší uvedené normy a ukládá bankám povinnost obsluhovat všechny komunity v oblasti jejich působnosti, a to v souladu s pravidlem „bezpečné a zdravé činnosti“

Teprve Clintonova vláda však posílila CRA tím, že ustavila standardizovaný systém pro zkoumání a hodnocení toho, jak banky požadavky vyplývající z CRA plní, přičemž zároveň posílila sankce, které mohou udělit regulátoři. Teprve tehdy začal zákon skutečně fungovat.⁸³ Clintonova vláda rovněž v roce 1994 ustavila jako součást Ministerstva financí Fond CDFI, který má za úkol akreditovat CDFI a pomáhat jim se získáváním kapitálu prostřednictvím grantů a investic, k nimž se musí přidat i soukromý sektor. CRA od svého vzniku pomohl k půjčkám ve výši bilionů dolarů na rozvoj komunit a drobného podnikání.⁸⁴

Nepříznivá regulace a deregulace

Od počátku 70. let 20. století se na stavební sdružení ve Velké Británii snášela kritika za jejich údajnou neefektivitu, přičemž hospodářská politika upřednostňovala privatizaci a deregulaci trhů. Změny v zákonech, k nimž došlo v roce 1986, opravňovaly členy k rozebrání historicky shromážděného kapitálu těchto stavebních sdružení, a v průběhu 90. let pak bylo více než 70 %

⁸² Pinsky, M. (2001). Taking Stock: CDFIs Look Ahead After 25 Years of Community Development Finance. Staženo z http://www.community-wealth.org/sites/clone.community-wealth.org/files/downloads/paper-pinsky_0.pdf

⁸³ Ibid.

⁸⁴ National Community Reinvestment Coalition. (2012). Community Reinvestment Act (CRA) [web]. Staženo z <http://www.ncrc.org/programs-issues/community-reinvestment>

aktiv těchto sdružení privatizováno,⁸⁵ a to s výjimkou jednoho z větších sdružení. V poslední době zapůsobily politiky založené na obdobných teoriích efektivních trhů významnou měrou i mezi evropskými družstevními bankami, které se postupně přesouvají směrem k méně družstevnímu uspořádání.⁸⁶

Finanční ústavy ve vlastnictví klientů mohou být rovněž poškozovány regulací určenou primárně pro komerční banky. Například nová evropská regulatorní úprava pro záchranné dluhopisy (dluh, který se změní v kapitál, dostane-li se finanční instituce do potíží) byla vytvořena bez ohledu na velmi odlišná práva, jichž požívají členové družstevních bank. Mimo to i požadavky na kapitálovou přiměřenost vyžadující podstatně větší objem kapitálu v případě poskytování půjček malým a středním podnikům, dopadají hůře na družstevní ústavy.

Programy pojištění vkladů vedly k dalšímu stupňování tlaku na fúze drobných družstevních záložen, neboť poplatková struktura upřednostňuje větší instituce. Další nevýhodou je, že regulátoři začali klást větší důraz na předcházení krachům než na to, aby umožnili vstup na trh novým družstevním záložnám. V USA je v současnosti registrace nové družstevní záložny vzácným jevem.

Komunikace a reklama

Družstevní záložny a komunitní rozvojové finanční instituce mají před sebou i další problémy. Především jsou relativně neznámé širší veřejnosti. Například největší kanadská družstevní záložna uvádí, že jedním z největších problémů pro ni je cena reklamního času, a to především ve větších městech. Šedesát dvě procenta Londýňanů s nízkými příjmy, kteří potřebují půjčku, ale nemohou ji dostat od banky, nikdy neslyšela o družstevních záložnách.⁸⁷ Zadruhé, pokud chtějí družstevní záložny přitáhnout bohatší zákazníky a zlepšit tak svou finanční udržitelnost, musejí je především přesvědčit o tom, že nejsou „bankami pro chudé“.

⁸⁵ The Oxford Centre for Mutual & Employee-owned Business. (2009). Converting failed financial institutions into mutual organisations. Staženo z <http://www.kellogg.ox.ac.uk/sites/kellogg/files/documents/remutualisation.pdf>

⁸⁶ Centre for European Policy Studies. (2010). Investigating diversity in the banking sector in Europe: Key developments, performance and role of cooperative banks. Staženo z http://aei.pitt.edu/32647/1/70_Investigating_Diversity_in_the_Banking_Sector_in_Europe.pdf

⁸⁷ Jones, P. & Ellison, A. (2011) Community finance for London: Scaling up the credit union and social finance sector. Staženo z <http://www.abcul.coop/media-and-research/research/london-community-finance-report>

5.2 Doporučení

Pokud budou rozhodující činitelé přesvědčeni o potřebě zachování a podpory velmi živého sektoru finančních ústavů ve vlastnictví klientů, zde naleznou několik zásad, jimiž by se měla řídit bankovní regulace.

Finanční ústavy ve vlastnictví klientů by měly být chráněny před privatizací, jak je tomu v Německu a jak tomu naopak nebylo ve Velké Británii, kde spořitelny a vzájemná sdružení vymizely a kapitál vytvářený stovky let byl prodán na akciovém trhu.

Omezení teritoriální působnosti by měla zůstat v platnosti, ba naopak: tam, kde existují silné centrální servisní organizace poskytující odborné rady a úspory z rozsahu menším nezávislým institucím, by mělo spíše dojít k jejímu posílení.

U základních retailových bankovních produktů by měla být omezení jejich poskytování co nejmírnější. Především pro družstevní záložny a komunitní rozvojové finanční instituce je schopnost nabízet úplné portfolio retailových finančních služeb od běžných účtů přes hypotéky až po půjčky malým a středním podnikům zásadní z hlediska dosažení finanční stability a přilákání bohatších zákazníků, což následně umožňuje interní dotování dostupnosti finančních služeb a vzdělávací činnosti.

Usnadnění vytváření sítí a centrálních institucí s přesně vymezeným rozsahem a řízením, jako pojistkou proti tomu, aby zašly příliš daleko na území komerčního a investičního bankovníctví a zkrachovaly (jak tomu bylo u německých zemských bank a centrálních amerických družstevních záložen). Kanadské ústředí družstevních záložen je toho názoru, že je lepší směřovat vládní granty do vytváření centrální infrastruktury než na podporu jednotlivých družstevních záložen.

Dostupnost trpělivého a levného kapitálu, který sektoru umožní růst je pro přebudování finančních ústavů ve vlastnictví klientů zásadní, protože jejich vlastnická struktura jim brání v získávání nového kapitálu z kapitálových trhů.

V souhrnu

Účelem toho materiálu není tvrdit, že je jeden druh banky lepší než jiný. Jeho cílem bylo pouze upozornit na to, že různé typy bank mají různé silné a slabé stránky, cílí na různé zákazníky i trhy a přijímají jiné druhy a míry rizika, a že je třeba oceňovat, respektovat

a chránit různé modely podnikání a vlastnictví. Zdraví a různorodí finanční hráči přispívají k silné a aktivní ekonomice.

Doufáme, že se díky tomuto výzkumu rozšíří debata o reformě bankovníctví a lidé se odhodlají hledět mimo instituce, které již v jejich zemi existují, poučí se z jiných zemí a v mnoha případech se ohlédnou zpět a poučí se z vlastní historie.

Naše zjištění a doporučení by, v ideálním případě, mohly přinést užitek zemím, které v důsledku finanční krize chtějí restrukturalizovat své finanční systémy směrem k vyšší stabilitě a sociální spravedlnosti. Užitečná by mohla rovněž být pro rozvojové země, které se stále nacházejí v procesu růstu finančního sektoru a konečně také pro evropské regulátory uvažující o tom, jak by reforma evropského bankovního systému mohla přispět k celosvětové finanční stabilitě. Jsme přesvědčeni, že finanční stabilita představuje globální veřejný statek a že diverzita bankovních institucí, včetně zdravého sektoru finančních ústavů ve vlastnictví klientů, představuje pro dosažení tohoto cíle klíčovou složku.

Příloha – seznam oslovených organizací

Association of British Credit Unions Ltd (ABCUL)
Association of Enterprise Opportunity
Association of German Public Banks (VÖB)
Bristol Credit Union
Building Societies Association
CD Venture Capital Alliance
CDFI Coalition
Central 1 Credit Union
Community Development Bankers Association
Confederación Española de Cajas de Ahorros (CECA)
Consumer Federation of America
Co-operatives UK
Credit Union Central of Canada
Cultura Bank
European Association of Cooperative Banks
European Savings Banks Group
German Savings Banks Association (DSGV)
Glasgow Credit Union
Global Alliance for Banking on Values
Independent Community Bankers of America
National Association of Community Economic Development Associations
National Association of Credit Union Service Organizations
National Community Investment Fund
National Community Reinvestment Coalition
National Development Council
National Federation of CDCUs
Opportunity Finance Network
Rabobank
The Co-operative Bank
Ulster Federation of Credit Unions
University of Manitoba
Woodstock Institute
World Council of Credit Unions
Yorkshire Building Society

Tato publikace vznikla v rámci společného evropského projektu šesti neziskových organizací - Association Internationale de Techniciens, Experts et Chercheurs (AITEC), Centre for Research on Multinational Corporations (SOMO), Analytické centrum Glopolis, New economics foundation (nef), Védegylet, World Economy, Ecology & Development (WEED) - nazvaného „Za celosvětový finanční systém ve službách udržitelného rozvoje“ (Towards a Global Finance System at the Service of Sustainable Development).

Přeloženo z anglického originálu *Stakeholder Banks, Benefits of banking diversity*, který vydal New economics foundation (nef), Velká Británie, www.neweconomics.org

Glopolis je nezávislé analytické centrum (think-tank) se zaměřením na globální výzvy a příslušné odpovědi České republiky a EU. Ve spolupráci s těmi, kteří utvářejí politiku, byznys a veřejné mínění, je naším dlouhodobým cílem zlepšit politickou kulturu a přispět k přechodu na chytrou ekonomiku, k energetické a potravinové zodpovědnosti. Pro více informací navštivte webové stránky www.glopolis.org

) (glopolis